

**Anne Ågotnes, Seniorrådgiver
Bryggens Museum / Bymuseet i Bergen**

Bryggens Museum, som nå inngår i Bymuseet i Bergen, ble åpnet i 1976. Det ble planlagt og fungerer godt for flere grupper funksjonshemmede (handicappede).

- Personer med rullestol og med bevegelsesvansker har tilgang til alle tre utstillingsetasjer gjennom brede ramper med liten helling. De har også tilgang via heis. Bygget har toalett for rullestolsbrukere. Personer som bruker rullestol eller som har nedsatt bevegelighet har få problemer med å komme til museet og i museets utstillinger.

- Museet har auditorium med plass til 170 personer, og er utstyrt med teleslynge. For eldre personer har museet de siste ti årene arrangert såkalte "Pensjonisttreff" hver mandag kl. 12.00. Her foreligger et utstrakt program med populærvitenskapelige foredrag. Museet har også eget klasserom for skoleelever, der det er kan legges til rette for egenaktiviteter.

- Bryggens Museum har tre etasjer med utstillinger: Faste middelalderutstillingene i museets underetasje utgjør basis. Her kan funksjonshemmede bevege seg relativt godt omkring – spesielt rullestolsbrukere og personer med bevegelsesvansker. Det gjelder også høyde på de fleste montrene, og på den delen av museets faste utstillinger som presenterer arkeologiske rester av trebygninger fra Bergens eldste bebyggelse.

- For personer som er blinde eller svaksynte er ikke denne delen av museets faste utstillinger så godt tilrettelagt. Her er likevel flere modeller av trehus fra middelalderen som publikum kan føle på. De kan høre musikk fra en fløyte som ble funnet under utgravningene i Bergen. Museets pedagogiske personale kan tilby en rekke kopier av gjenstander som er funnet under utgravningene i Bergen, samt at en del eksempler på originale funn fra middelalderen kan tas på. For skoleklasser ble det utarbeidet en egen undervisningskasse, "Arkeologspire" med eksempler på original keramikk med ulikt opphav i Europa. De er og føles forskjellig ut, og opplegget skal videreutvikles.

- Det er blant annet fordi det i museets magasiner blir oppbevart 600 – 700 pinner av tre der innskrifter i nordiske middelalder-runer er ristet inn. Svært mange av innskriftene er ristet så dypt inn at de er gjenkjennelige/følbare for blinde eller svaksynte. Ca. 30 slike kopier er tilgjengelige i museets faste utstillinger – spesielt med tanke på blinde og svaksynte.

- Personer som er plaget med astma/allergi er en gruppe museet ikke har vært tilstrekkelig oppmerksom på. I det videre arbeid med formidlingen vil imidlertid dette bli tatt hensyn til.

- For personer som har vansker med å forstå og oppfatte, eller andre problemer av psykisk karakter, har museet ikke utarbeidet spesialtilpassete opplegg. Det kan likevel presiseres at det behovet disse måtte ha, blir ivaretatt av museets pedagogiske personale dersom de melder sin ankomst som gruppe, og av museumsvertene dersom de kommer enkeltvis.

Gjennom bruk av blant annet modeller og kopier i de faste utstillingene, og takket være en gjennomtenkt planlegging av museet med tanke på tilgjengelighet da det ble bygd, ble Bryggens Museum i 1999/2000 invitert av det norske DELTA-senteret til å være med i det nordiske samarbeidsprosjektet "Museer for alle" ("Museums for all"), der blant annet tilgjengeligheten for funksjonshemmede til museet ble kartlagt. Og ennå i 2000 – etter å ha vært åpent i nærmere 25 år – var Bryggens Museum et av de best tilrettelagte og tilgjengelige museene som ble registrert i prosjektet. Fra 2005 av har Bryggens Museum/Bymuseet i Bergen vært med både i et norsk og et nordisk nettverk for tilgjengelighet. Dette er en fortsettelse av Bryggens Museums arbeid med å bedre tilretteleggingen av formidling og tilgang til formidling for funksjonshemmede (handicappede). Dette er også høyt prioriterte tiltak for Bymuseet i Bergen.

I Bryggens Museum har en, i tillegg til de faste utstillingene, på årsbasis 6-8 skiftende utstillinger. Minst en, gjerne to-tre av dem, er egenproduserte, med utgangspunkt i museets hovedområde: middelalderens kulturhistorie i Bergen og i Norge.

I 2003 produserte vi temautstillingen "Fattig, gammel og syk" (om liv og helse i Bergen og områdene omkring). Denne var i høy grad basert på å appellere til mer enn synssansen: Til hørsel gjennom bruk av musikk, til luktesansen gjennom "lukteneb" som legene brukte i middelalderen, til luktesans og taktilitet gjennom urter, etc..

En slik bruk av gjenstander som appellerte til en rad med ulike sanser i en utstilling, førte til at Bryggens Museum fikk midler av ABM-utvikling (det norske samarbeidsorganet for arkiv, bibliotek og museer) til å produsere en utstilling for blinde og svaksynte i 2004: "Dette ristet blind mann" (tittelen er et sitat fra en av de innrissete runepinnene som er funnet på Bryggen i Bergen). Utstillingen var basert på å "ta, føle, høre, se på og lukte" (på gjenstander), og hadde tekst i både storskrift og blindeskrift. Alle medlemmer i Norges Blindforbund, Avd. Hordaland, ble invitert til ulike tiltak i museet da denne utstillingen ble vist. I 2005 mottok museet en pris forbundets Hordalands-avdeling for denne utstillingen.

I tillegg til å delta i et norsk og et nordisk nettverksprosjekt for tilgjengelighet, er Bryggens Museum/Bymuseet i Bergen fra 2004/2005 av også med i prosjektet "Merkeordning og reiseliv" i regi av Deltasenteret og Standard Norge.

Bryggens Museum er også med i et "Nordisk nettverk for middelaldermuseer (sammen med Aboa Vetus/Ars Nova i Finland, Stockholms Medeltidsmuseum og Lödöse Museum i Sverige, Københavns Bymuseum i Danmark og Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider i Norge). I 2006 har Nordisk Kulturfond bevilget midler til at dette nettverket kan arrangere en serie på 4 seminarer/workshops for utstillingsarbeidere: de som arbeider med formgivning og produksjon av og formidling i utstillingene. Det fjerde av årets seminarer blir arrangert av og i Bryggens Museum i oktober 2006, og temaet er : "Tilgjengelighet for alle". Her vil nettopp de utfordringene som ligger i å gjøre museene og museenes utstillinger best mulig tilgjengelige for grupper av publikum som har nedsatte eller svekkede funksjoner, som er handicappede, bli anskueliggjort blant annet gjennom foredrag fra ulike grupper funksjonshemmede og gjennom en workshop. Kanskje er dette en av veien å gå for

museene også i fremtiden: både å være bevisst tilgjengelighetsproblematikken gjennom deltakelse i nordiske, nasjonale og regionale nettverk; og ikke minst gjennom bevisstgjøring i mindre arbeidsgrupper der den praktiske erfaringen også blir meget tydelig?

Den viktigste prioriteringen når det gjelder tilgjengelighet for funksjonshemmede, er imidlertid museets personale: i resepsjon/publikumsmottak, i sentralbord (telefon), museets pedagogiske personale og de som har ansvar for driften av museet. Personalet har en bevisst holdning til problematikken og er alltid tilgjengelig og behjelpelig for funksjonshemmede. På henvendelse blir de tilbudt gratis omvisninger – også utenom ordinære åpningstider.

Som det sto i innledningen, er Bryggens Museum nå en del av den større organisasjonen Bymuseet i Bergen. Blant de museene som inngår i denne enheten, er det flere som av ulike grunner har dårlig tilgjengelighet: det kan for eksempel dreie seg om bygninger fra middelalder (Håkonshallen) med bratte trapper – bygninger som er fredet ved norsk lov. Eller det kan dreie seg om bygninger som er unike for den trange og bratte trebebyggelsen i Bergen sentrum fra 1702 av: bygninger der det å forsøke å gjøre dem tilgjengelig, innebærer et stort og tidkrevende byråkratisk arbeide. Men det vil ikke si at Bymuseet i Bergen ikke satser på tilgjengelighet. Snarere er det tvert om. Å gjøre museer og utstillinger mer og bedre tilgjengelig for alle, er nettopp også ett av Bymuseets satsingsområder!